

Gode bygg for et godt samfunn

Opplæring i uavhengig kontroll

SAK10

Versjon 01.02.2012

Innhold

- 1 Introduksjon og regelverk**
- 2 Kontrollområder**
- 3 Gjennomføring av kontroll**
- 4 Kontrollforetaket**
- 5 Kommunens oppgaver**

Innhold

---

1 Introduksjon og regelverk

- Fortid og fremtid
- Bestemmelser og veiledning

2 Kontrollområder

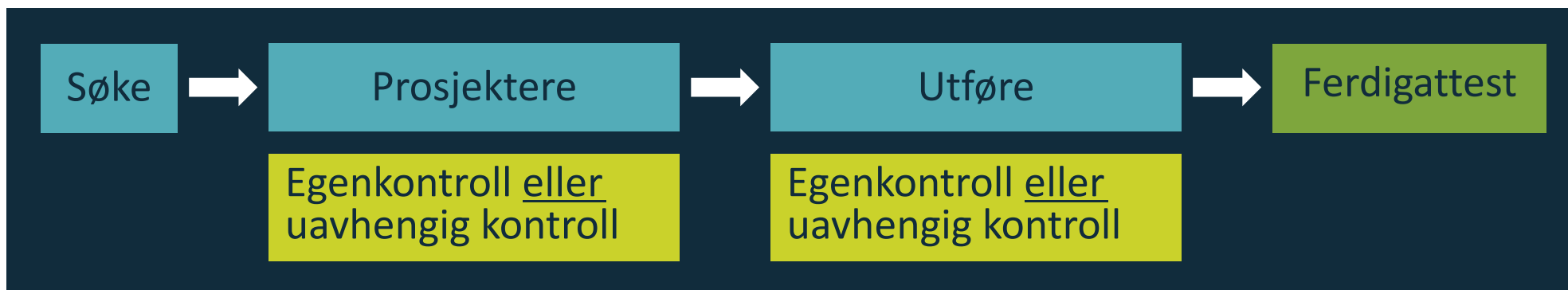
3 Gjennomføring av kontroll

4 Kontrollforetaket

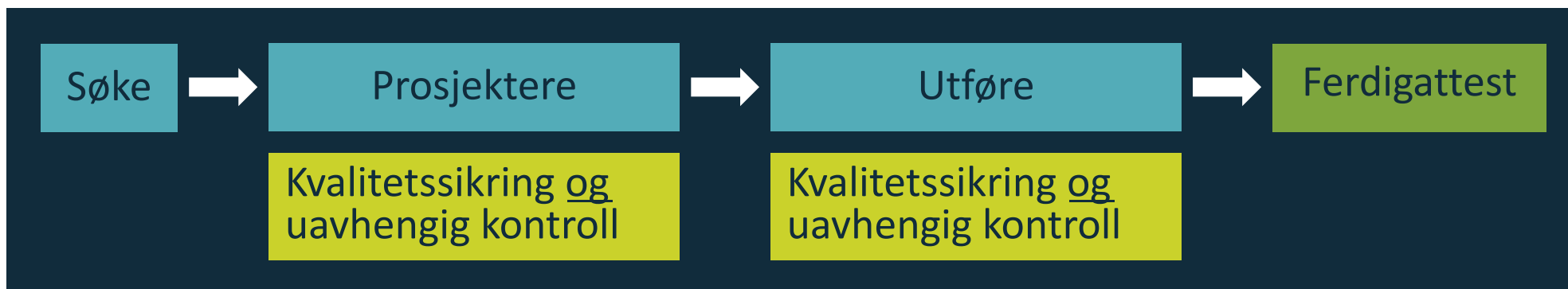
5 Kommunens oppgaver

Fortid og fremtid

1997

2010

Kontrollreformen fra 1.7.2012

Mål

- > Redusere feil og mangler

Strategi

- > Definerer viktige og kritiske kontrollområder for alle byggverk
- > Valgte kontrollområder har betydning for liv, helse og sikkerhet, hvor konsekvensene av feil er alvorlige

Virkemiddel

- > Uavhengig kontroll i søknadspliktige tiltak

Når kreves kontroll?

- > Kun ved søknadspliktige tiltak etter pbl. § 20-1
- > Obligatoriske kontrollområder
  - Våtrom og lufttetthet
    - SAK10 § 14-2 1. ledd
      - Tiltaksklasse 2 og 3
    - SAK10 § 14-2 2. ledd
- > Kontroll etter kommunens vurdering
  - SAK10 § 14-3

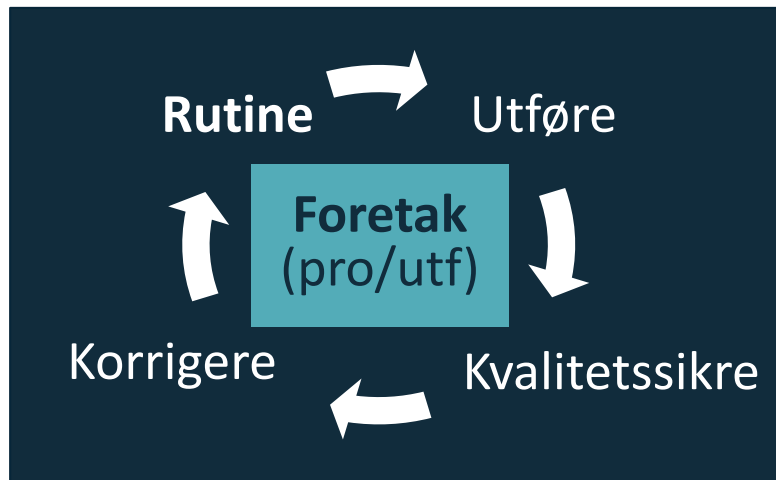
I dag

Hva skal kontrolleres

Obligatoriske områder	§ 14-2	Minstekrav i følge forskriften
Andre områder	§ 14-3	Kommunen fastsetter og begrunner. Bør være forutsigbart for aktørene.
Gjennomføring	§ 14-6 § 14-7	

Todelt kontroll

Kontroll av kvalitetssikring

Kontrollforetak

Kontroll av prosjektering og utførelse

Bestemmelsene om kontroll

> Pbl. § 24-1 Kvalitetssikring og kontroll

- SAK10 § 14-1 – om uavhengighet
- SAK10 § 14-2 – om obligatoriske kontrollområder
- SAK10 § 14-3 – om kommunens krav om kontroll

> Pbl. § 24-2 Gjennomføring av kontroll

- SAK10 § 14-6 – om gjennomføring av kontroll tiltaksklasse 1
- SAK10 § 14-7 – om gjennomføring av kontroll tiltaksklasse 2 og 3
- SAK10 § 14-8 – om sluttkontroll

Andre viktige regler

- > Plan- og bygningsloven kap. 23 om ansvar i byggesaker
- > SAK10 Kap. 12 om ansvarsreglene

- > SAK10 Kap. 9 om godkjenning av foretak
- > SAK10 Kap. 10 om foretakets system
- > SAK10 Kap. 11 om kvalifikasjoner for kontrollforetak

Hjelpemidler

Temaveileder om Gjennomføring av uavhengig kontroll

Temasider "Uavhengig kontroll" på www.dibk.no

Veiledning til forskrift på "Byggeregler på ett sted"

Temaveileder om uavhengig kontroll

Beskriver gjennomføring av obligatorisk kontroll

- > utdyper forskriftens krav til kontroll
- > beskriver innholdet i kontrollen

Målgruppe for veilederen

- > foretak som skal utføre uavhengig kontroll
- > foretak som blir kontrollert
- > kommunen, saksbehandling og hjelpemiddel ved tilsyn
- > for tiltakshaver/ansvarlig søker som skal bestille kontroll

Temaveilederen kan lastes ned fra www.dibk.no

Begreper

- > **Kvalitetssikring:** bruk av styringssystem for å sikre at prosjektering eller utførelse blir i henhold til regelverket
- > **Kontroll:** uavhengig kontroll etter regelverket
- > **Uavhengighet:** om relasjon mellom kontrollforetak og foretak som blir kontrollert
- > **Temaveileder om kontroll:** definerer kontrollens minsteomfang
- > **Konsept:** setter krav til etterfølgende prosjektering og er grunnlag for detaljprosjektering
- > **Produksjonsunderlag:** anvisninger for utførelse av byggearbeid som tegninger og beskrivelser

Innhold

---

1 Introduksjon og regelverk

2 Kontrollområder

- Våtrom og lufttetthet
- Tiltaksklasse 2 og 3
- Tidspunkt for kontroll
- Kommunen kan kreve uavhengig kontroll

3 Gjennomføring av kontroll

4 Kontrollforetaket

5 Kommunens oppgaver

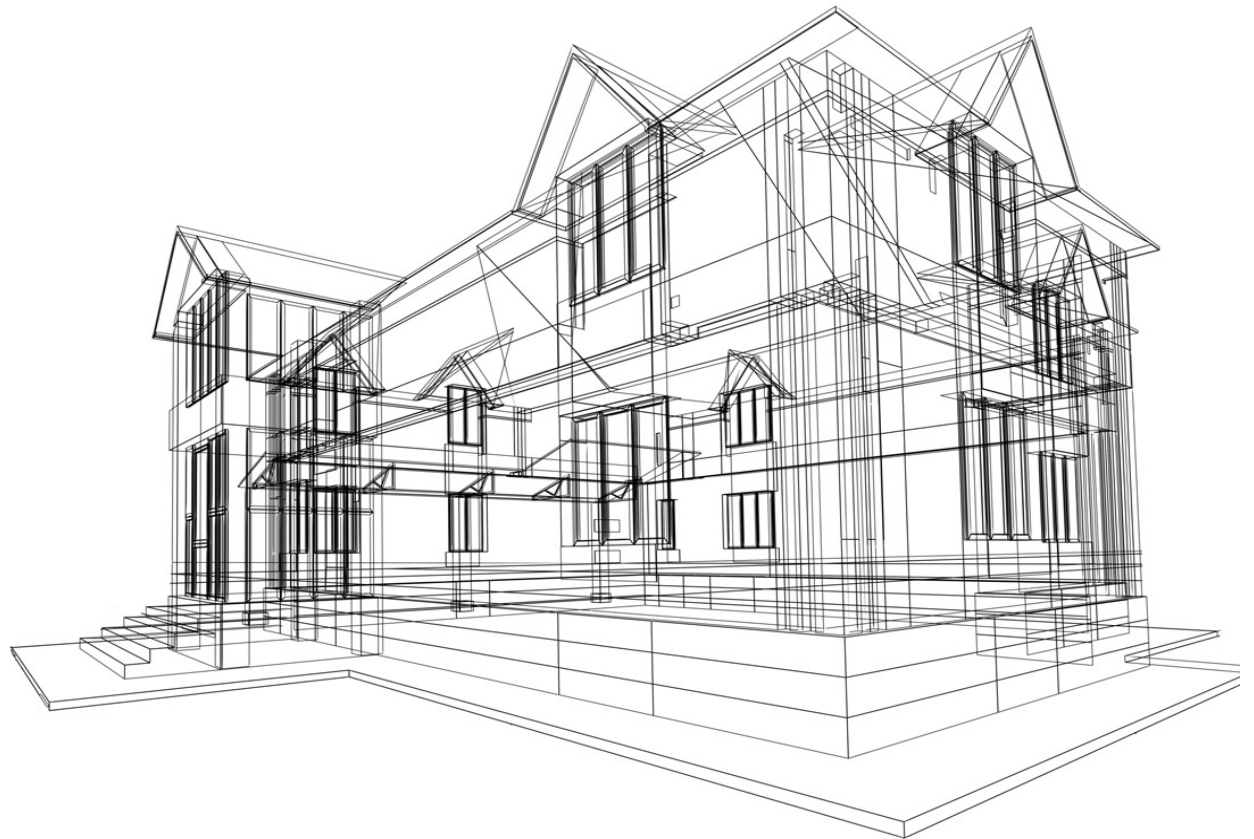
Våtrom og lufttetthet

Uavhengig kontroll for alle boliger og for fritidsboliger med mer enn én boenhet omfatter:

- > Våtrom
  - Nybygging
- > Lufttetthet

SAK10

§ 14-2, 1. ledd

Tiltaksklasse 2 og 3

Uavhengig kontroll for arbeider i tiltaksklasse 2 og 3 omfatter kontrollområdene:

- > bygningsfysikk
- > konstruksjonssikkerhet
- > geoteknikk
- > brannsikkerhet

Tiltaksklasse 2 og 3 – Bygningsfysikk

Prosjektering

- > Energieffektivitet
- > Forbygging av kuldebroer
- > Yttervegg
- > Tak og terrasser

Utførelse

- > Byggfukt
- > Lufttetthet
- > Ventilasjon

Tiltaksklasse 2 og 3 – Konstruksjonssikkerhet

Prosjektering

Kontrollkravet begrenses til risiko for sammenbrudd i hovedbæresystemet

- > Prosjekteringsgrunnlaget for beregninger av
  - lastantagelser
  - stabilitet
  - materialegenskaper skal kontrolleres

Utførelse

Kontrollkravet for utførelse begrenses til

- > at utførelsen av hovedbæresystemet er utført og dokumentert som prosjektert
- > at valgte materialer har de egenskapene som bestemt i prosjekteringen

Tiltaksklasse 2 og 3 – Geoteknikk

Prosjektering

Kontrollkravet begrenses til

- > at det er gjort kvalifisert undersøkelse for å bestemme geoteknisk kategori og pålitelighetsklasse

Utførelse

Kontrollkravet begrenses til

- > at forutsetninger i prosjekteringen er representative for forholdene på byggeplassen
- > at rapportering fra byggeplassen skjer i henhold til geoteknisk kategori

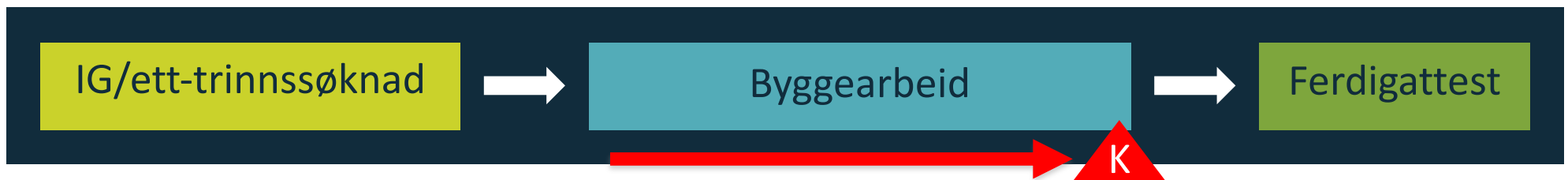
Tiltaksklasse 2 og 3 – Brannsikkerhet

Kontrollkravet er begrenset til

- > at brannkonseptet definerer de nødvendige ytelsene som skal oppfylles i detaljprosjekteringen

Våtrom og lufttetthet

Tidspunkt for kontroll

- > Kontroll av våtrom og lufttetthet ved avslutning av byggearbeidet.

Bygningsfysikk, konstruksjonssikkerhet, geoteknikk

Tidspunkt for kontroll – tiltaksklasse 2 og 3

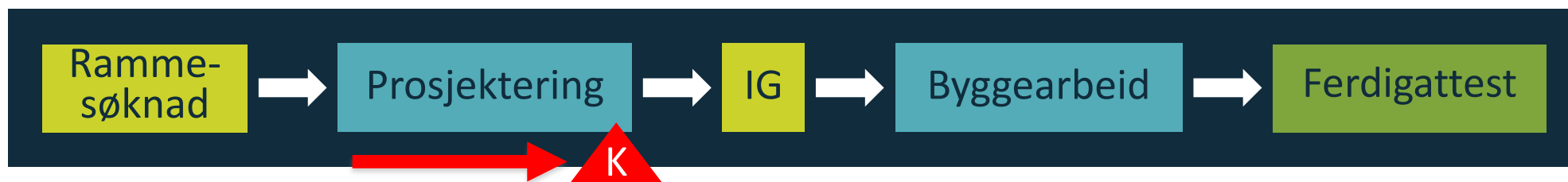

- > Bekreft utført prosjekteringskontroll med kontrollerklæring, senest ved anmodning om ferdigattest for prosjektering og utførelse.
- > Kontrolloppgaven avsluttes med kontrollerklæring.

Brannkonsept

Tidspunkt for kontroll – tiltaksklasse 2 og 3

- > Kontroll av brannkonsept før første IG

Obligatoriske kontrollområder – oppsummering

Kontrollområde	Kontroll av samsvar		
	Prosjektering TEK10– definerte ytelser (konsept)	Prosjektering TEK10, definerte ytelser – prosjekterte løsninger	Utførelse Produksjons- underlag – utført byggearbeid
Våtrom (fuktsikring) og lufttetthet		X	X
Bygningsfysikk		2 og 3	2 og 3
Konstruksjons- sikkerhet		2 og 3	2 og 3
Geoteknikk		2 og 3	2 og 3
Brannsikkerhet	2 og 3		

Kommunen kan kreve mer uavhengig kontroll

SAK10

§ 14-3

- > Kommunen kan kreve kontroll i tillegg til de obligatoriske kontrollområde
- > Kommunen må foreta en konkret vurdering i forhold til:
  - planbestemmelser
  - forhåndskonferanse
  - søknadsbehandling
  - tilsyn
- > Bakgrunn: sikre kvalitet i det ferdige byggverket

Innhold

---

1 Introduksjon og regelverk

2 Kontrollområder

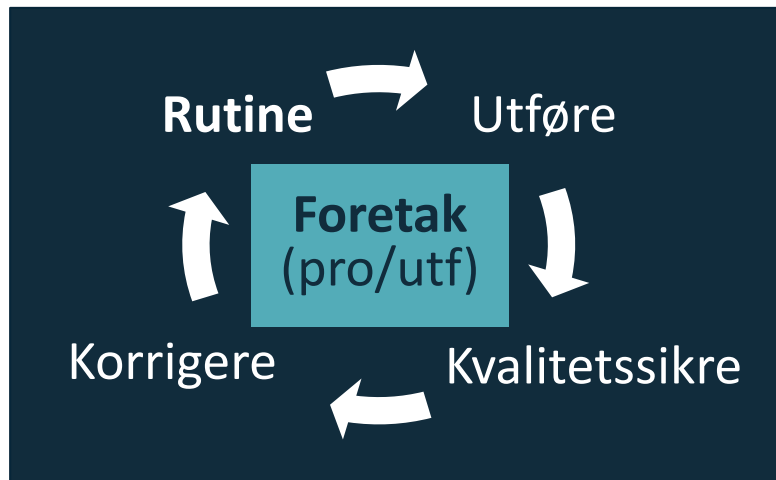
3 Gjennomføring av kontroll

- Gjennomføring av kontroll
- Kontroll av kvalitetssikring
- Kontroll av prosjektering
- Kontroll av utførelse
- Avviksbehandling
- Sluttkontroll
- Kontrollørens oppgave

4 Kontrollforetaket

5 Kommunens oppgaver

Gjennomføring av kontroll

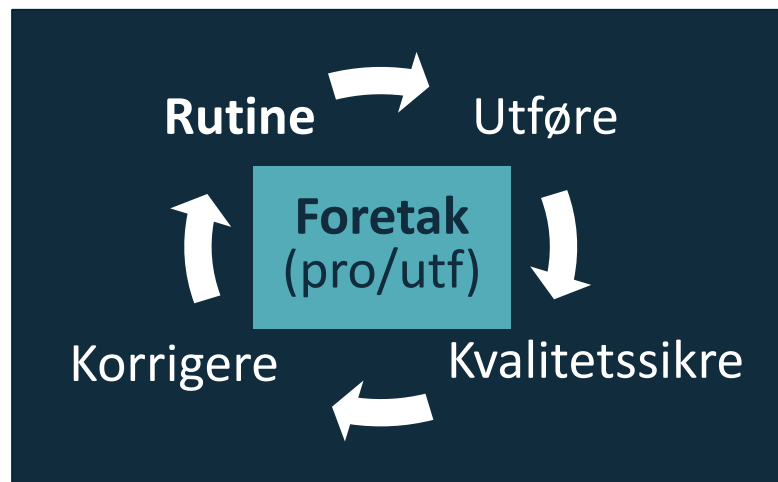
Kontroll av kvalitetssikring

Kontrollforetak

Kontroll av prosjektering og utførelse

Kontroll av kvalitetssikring

Utført kvalitetssikring
§ 14-6 a og § 14-7 a og
b

Kontrollforetak

- > Foreligger det rutine med krav til kvalitetssikring av arbeidet?
- > Er kvalitetssikringen utført som angitt i rutine?
- > Hvilke hjelpemidler er benyttet?

Kontroll av prosjektering

Kontrollforetaket skal blant annet:

- > innhente tegningslister
- > påvise at beregninger og tegninger foreligger

Kan utføres som fagvurdering

Brukes eurokoder skal det påvises at krav til kvalitetssikring i standarden er fulgt

SAK10

§ 14-7, 3. ledd,
bokstav c og d

Kontrollforetak

Våtrom - prosjektering

Uavhengig kontroll av våtrom for alle boliger og for fritidsboliger med mer enn én boenhet og omfatter:

> Kontroll av prosjektering omfatter

- å påse at nødvendig produksjonsunderlag foreligger
  - tegningsliste
  - tegning som viser slukplassering

Bygningsfysikk - prosjektering

Kontrollomfang

Påvisning av at energiberegninger foreligger etter TEK10 § 14-2

- > Kontroller at følgende fremgår av arbeidsunderlaget:
  - vertikalsnitt med plassering av dampsperrsjikt i klimaskjerm
  - detaljer for overgang yttervegg/takkonstruksjon
  - detaljer som viser isolering av dekkeforkanter og utkragede balkonger
- > Oppbygning av konstruksjoner med membran (tak, terrasse) og avslutning av denne mot tilstøtende konstruksjoner

Merknad: Kontroll av løsninger for membran gjelder både innvendig og utvendige membraner

Konstruksjonssikkerhet - prosjektering

Kontrollomfang

Kontroll av statiske beregninger ved stikkprøvekontroll av:

- > beregningsmessige laster
- > global likevekt
- > at tverrsnitt og materialegenskaper fremgår for kritisk snitt

Stikkprøve av samsvar mellom statisk hovedbæresystem og arbeidstegninger for bærende hovedkonstruksjoner

Geoteknikk - prosjektering

Kontrollomfang

Påse at det foreligger kvalifisert undersøkelse av grunnforholdene for å bestemme geoteknisk kategori og fastsettelse av pålitelighetsklasse for den geotekniske prosjekteringen.

Merknad: Det er ikke forutsatt at faglige forhold i geoteknisk rapport overprøves i kontrollen, men det skal påses at geoteknisk rapport foreligger og at prosjekteringsarbeidet er plassert i geoteknisk kategori og pålitelighetsklasse

Brannsikkerhet konsept

Kontrollomfang

Kontroller at krav til ytelser er definert for:

- > bæreevne og stabilitet for hovedbæresystem
- > brannspredning mellom byggverk
- > overflater, kledning og isolasjon
- > oppdeling i brannseksjoner og brannceller
- > tekniske installasjoner
- > rømningsveier
- > alarmanlegg
- > slukkeutstyr
- > tilrettelegging for rednings- og slökkemannskap

Merknad: 1. Det skal konstateres at rapporten definerer ytelsene over.
2. De tekniske valg som er utført trenger ikke overprøves i kontrollen.

Kontroll av utførelse

Kontrollforetaket skal :

- > kontrollere at produksjonsunderlag er på byggeplass
- > påvise samsvar mellom produksjonsunderlag og utførelse
- > påvise samsvar mellom kvalitetssikring og utført byggearbeid

SAK10

§ 14-2 1. ledd,
§ 14-6, 2. ledd,
bokstav b
§ 14-7, 4. ledd,
bokstav c

Kontrollforetak

Våtrom – grunnlag for kontroll av utførelse

Kontrollør innhenter:

- > Rutine for kvalitetssikring:
  - membranarbeider (murer/flislegger/tømrer)
  - rørarbeid og sluk (rørlegger)
- > Spesifikasjoner for produkter:
  - membran, sluk, slukmembran
- > Tegningsliste for arbeider med våtrom
- > Tegning som viser slukplassering

Våtrom – utførelse

Kontrollomfang

- > Plassering av sluk i plan og høyde som prosjektert
- > Visuell kontroll av tilpasning sluk, slukmansjett og membran (ev. som foto av membran)
- > Kontroll av åpning for synliggjøring av ev. lekkasje
- > Kontroll av sluk og slukmembran med påvisning av samsvar med spesifikasjoner

Lufttetthet – grunnlag for kontroll av utførelse

Innhente dokumentasjon

Kontrollør innhenter:

- > Rutine for:
  - måling av lufttetthet (tømmer)
  - eller
  - lufttetting av klimaskjerm (tømmer, ventilasjon)
- > Tegningsliste for klimaskjerm

Lufttetthet – utførelse

Kontrollomfang

- > Kontroll av målt tetthet i målerapport når måling skjer etter rutine for kvalitetssikring av produksjon på byggeplass.
- > Foreta kontrollmåling av lufttetthet der dette ikke er målt som del av kvalitetssikringen og merke som avvik hos ansvarlig foretak

Bygningsfysikk – utførelse

Kontrollomfang

- > Dokumentasjon av påvist fuktinnhold i trematerialer før lukking av yttervegg
- > Bekreftelser av at ventilasjonsanlegg leverer forutsatte luftmengder
- > Påvisning av samsvar mellom installert anlegg og energiberegninger om ytelser for varmegjenvinning
- > Påvist oppfyllelse av krav til lufttetthet

Konstruksjonssikkerhet – utførelse

Kontrollomfang

Stikkprøvekontroll av lastoverførende konstruksjonsdeler i hovedbæresystemet.

Merknad: Med konstruksjonsdeler menes lastoverførende knutepunkt, opplegg, tverrsnitt, og lignende

Geoteknikk – utførelse

Kontrollomfang

Stikkprøvekontroll av at:

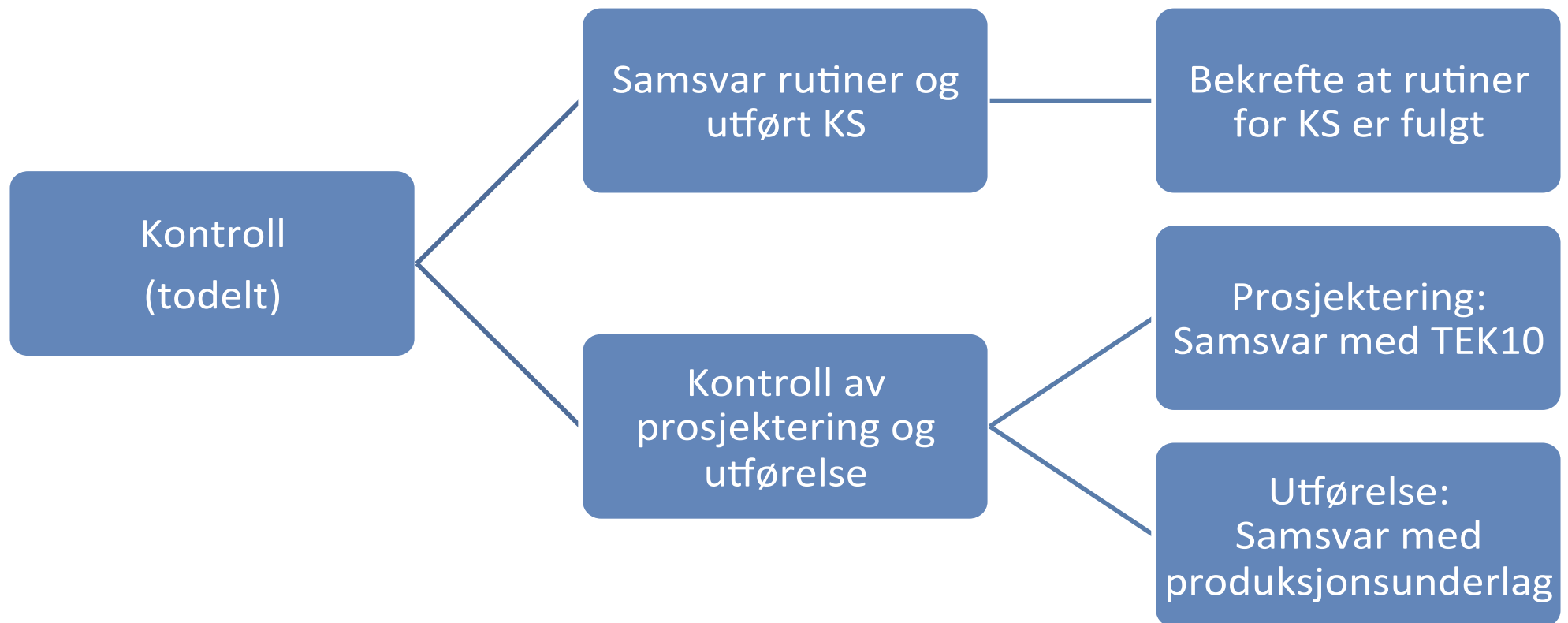
- > forholdene på byggeplassen stemmer med prosjekteringsforutsetningene
- > rapportering fra byggearbeidene skjer i henhold til geoteknisk kategori

Kontroll i grensesnitt

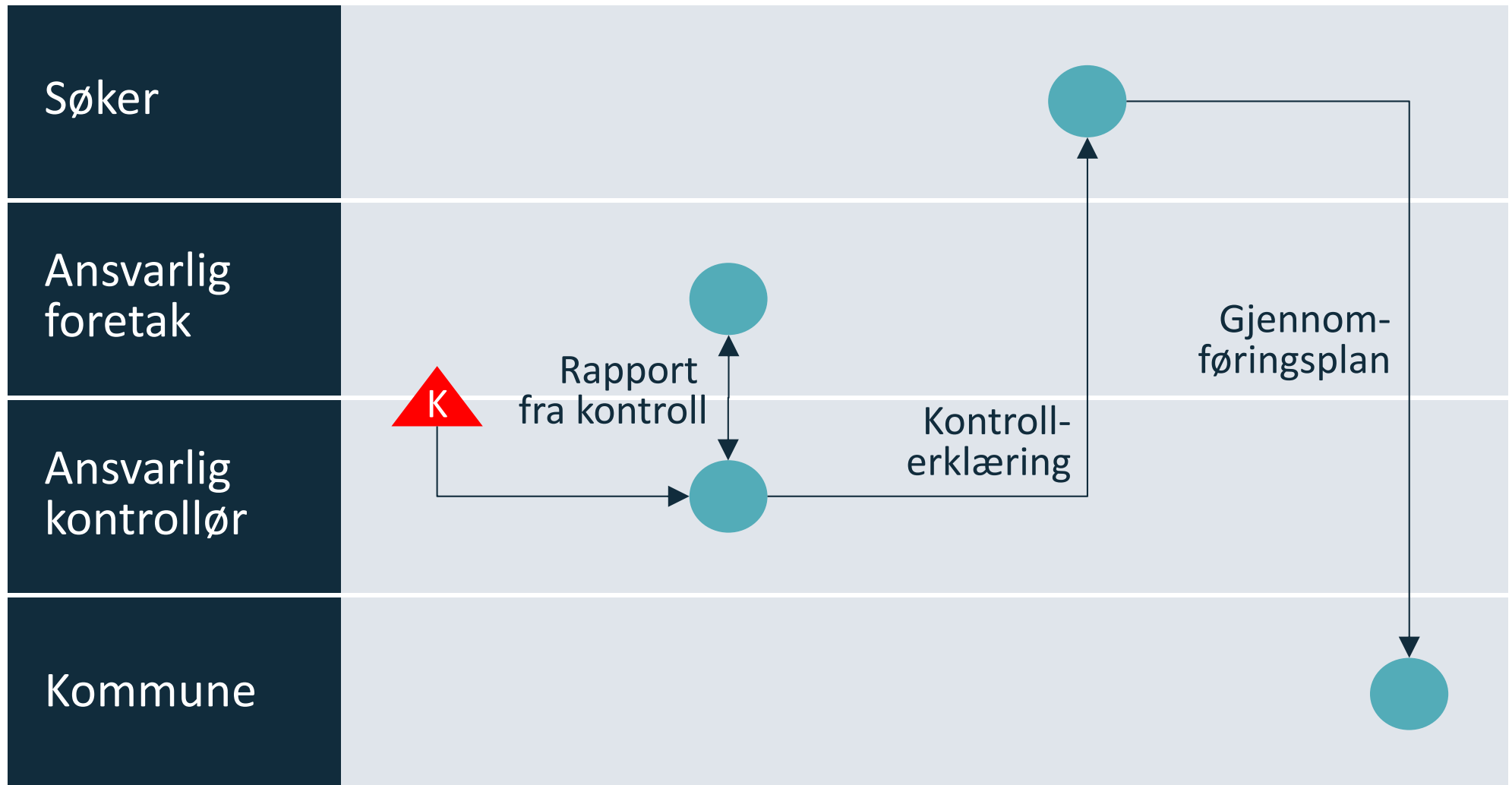
- > **Fuktsikring:** prosjektering-utførelse for slukplassering og sluktetthet
- > **Lufttetthet:** utførelse murer-tømmer-elektro-ventilasjon
- > **Bygningsfysikk:** arkitekt-byggteknikk om krav til detaljer i klimaskjerm og membran, prosjektering-utførelse ved innregulering av luftmengder og egenskaper vedr. varmegjenvinning for installert aggregat
- > **Konstruksjonssikkerhet:** prosjektering-utførelse for hovedbæresystemet

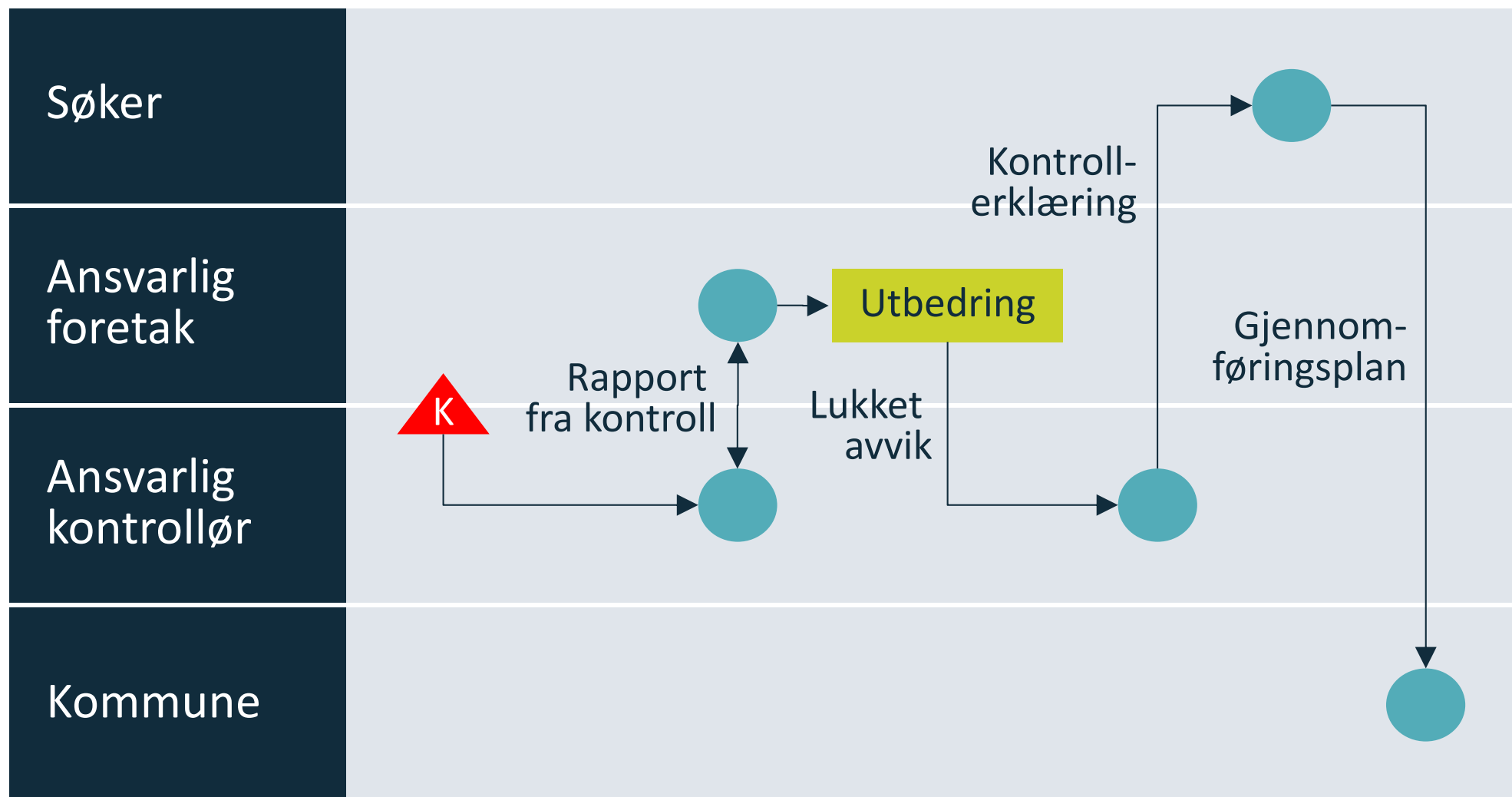
Kontroll - en oversikt

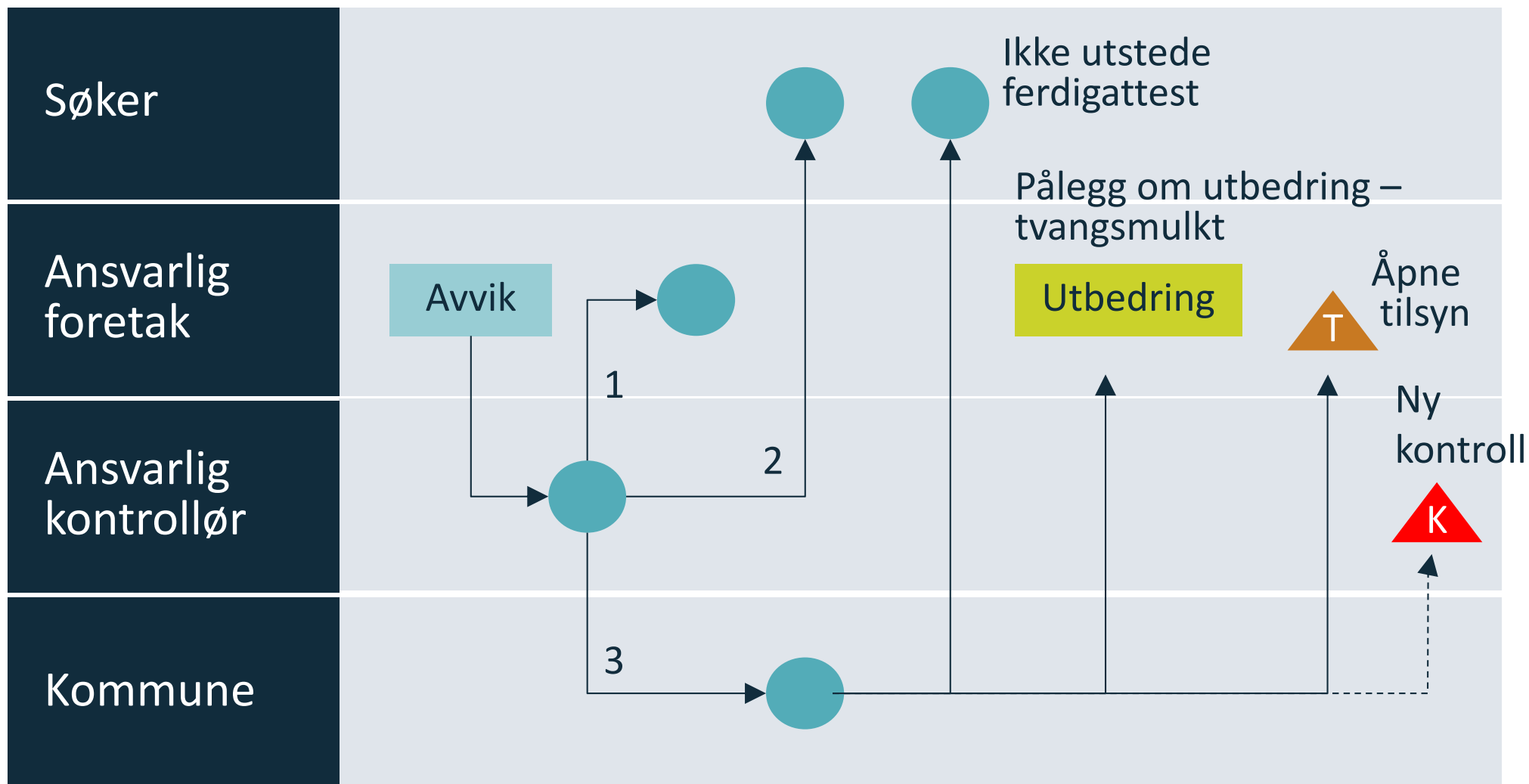
Kontroll – alt ok

Kontroll – påvist avvik - lukking

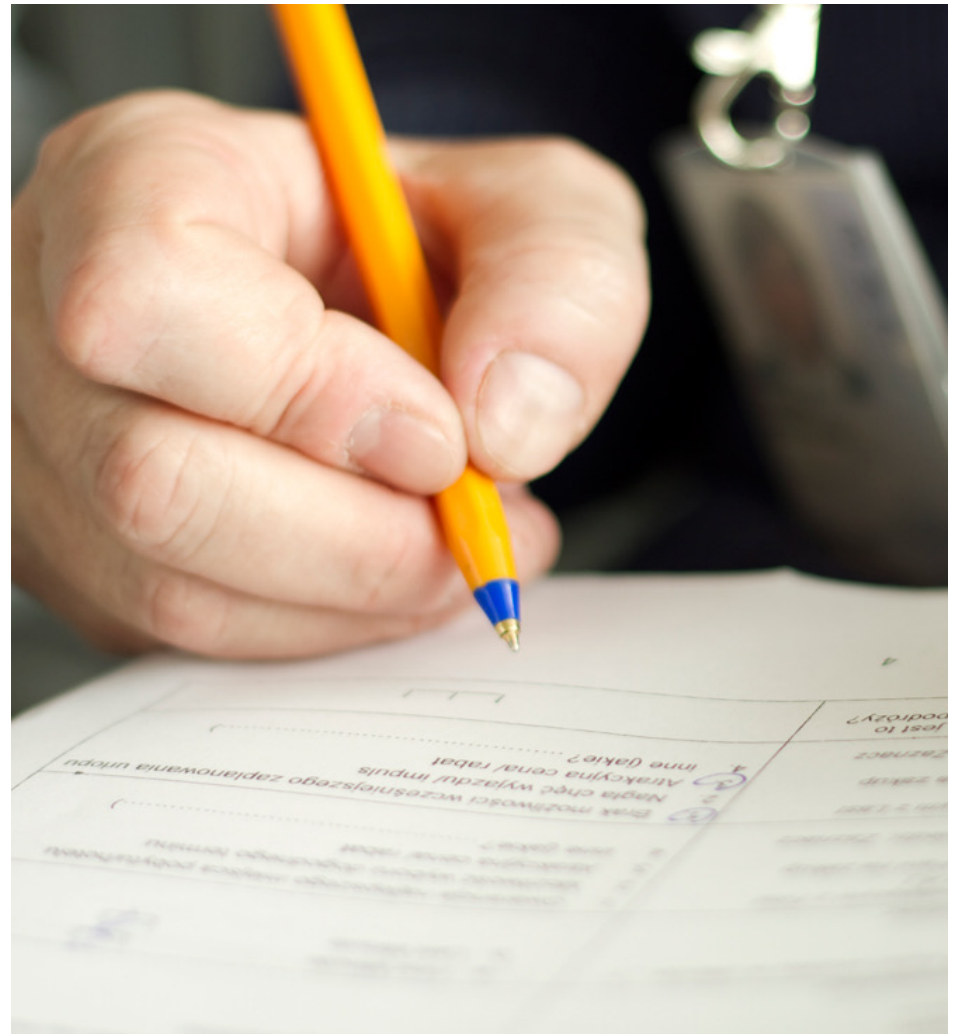

Åpent avvik - kommunens muligheter

Sluttkontroll

- > Vise at krav i eller med hjemmel i pbl er oppfylt.
- > Sluttrapporten: Oppsummerer kontrollarbeidet med eventuelle avvik og at disse er lukket.
- > Sluttrapporten inngår som vedlegg til kontrollerklæringer

Kontrollørens oppgaver

- > Søke ansvarsrett for kontroll
- > Innhent rutine for kontrollområdet
- > Innhent dokumenter fra utført kvalitetssikring
- > Innhent tegningslister (påvisning av produksjonsunderlag)
- > Kontroll av prosjektering/utførelse
- > Melde avvik og gi frist for utbedring
- > Sluttrapport til søker eller tiltakshaver
- > Utstede kontrollerklæring

Innhold

---

1 Introduksjon og regelverk

2 Kontrollområder

3 Gjennomføring av kontroll

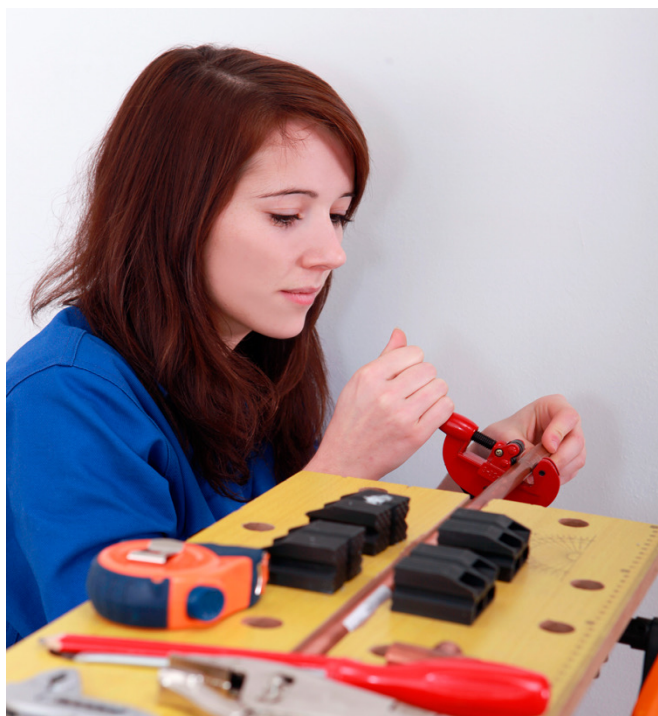
4 Kontrollforetaket

- Krav til kontrollerende foretak
- Kontrollforetakets uavhengighet
- Godkjenning og godkjenningsområde

5 Kommunens oppgaver

Krav til kontrollerende foretak

Utdanning

Praksis og erfaring

Systemkrav

Videre om krav til kontrollerende foretak

	PRO, UTF	Kontroll
Utdanning	som før	som før
Praksis og erfaring	som før	som før + •uavhengig kontroll •byggeleder •prosjekteringsleder •ekstern kvalitetsleder
Systemkrav	som før	som før + •rutine for vurdering av uavhengighet

Relevant kontrollpraksis

Eksempel på relevant kontrollpraksis:

- > Uavhengig kontroll
- > Byggeleder
- > Prosjekteringsleder
- > Ekstern kvalitetsleder

Uavhengighet

”over vann”:

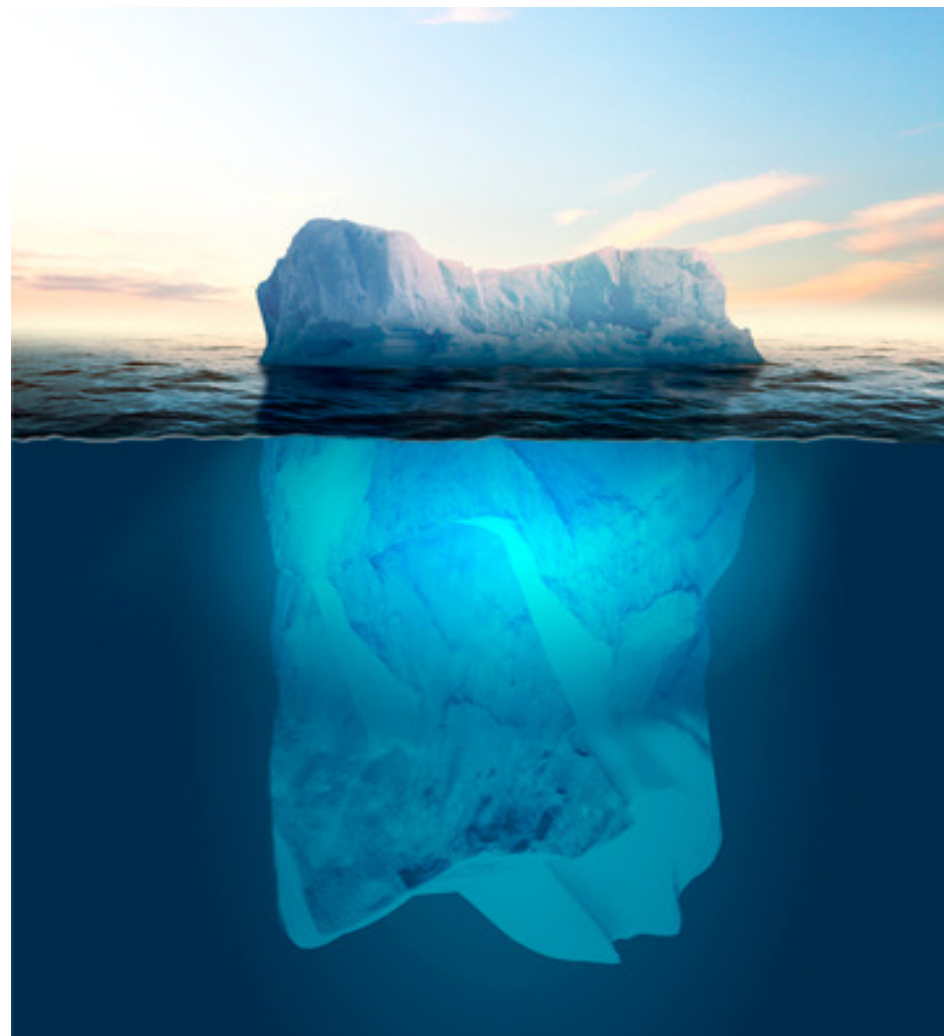
minimumskrav om annen juridisk enhet

(§ 14-1, 1. ledd)

”under vann”:

Foretaket må ikke ha en relasjon som kan påvirke kontrollen:

- > Personlig tilknytning
  - > Økonomisk tilknytning
- (§ 14-1, 2. ledd)

Intern rutine om uavhengighet

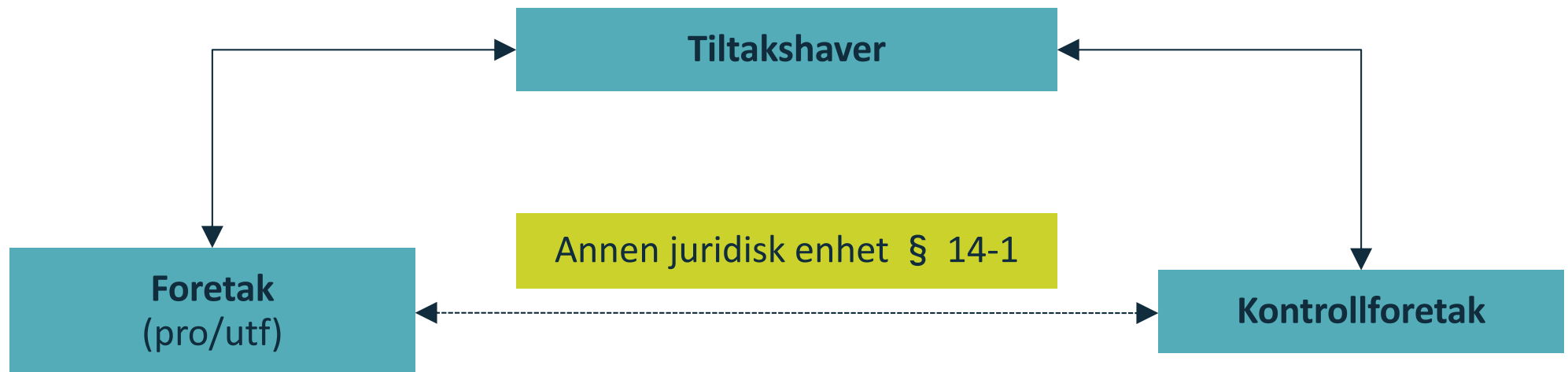
”Under vann-ansvaret”

Foretakets ansvar for å legge til rette for uavhengige vurderinger, tydeliggjøres i rutine i kontrollforetak

Foretaket krysser av i søknad om ansvarsrett at de ikke har en relasjon som kan påvirke kontrollen (erklæring om uavhengighet)

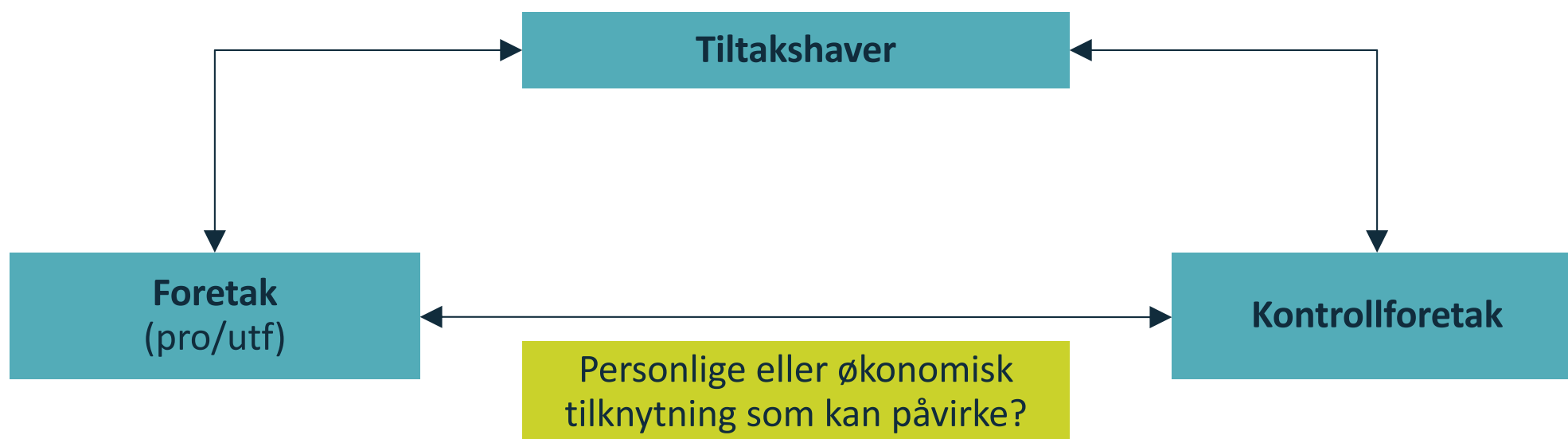

Kontrollforetak skal være uavhengig

Kontrollerende foretak skal være en annen juridisk enhet enn det foretaket som utfører arbeid som kontrolleres. (§ 14-1, 1. ledd)

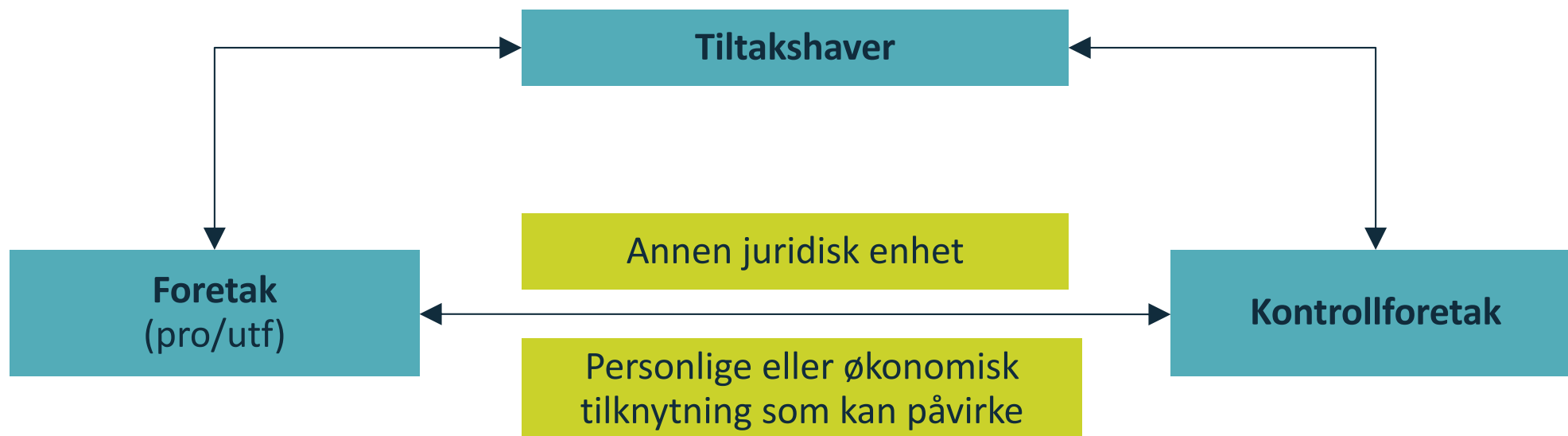
Kontrollør skal ikke ha personlige bindinger

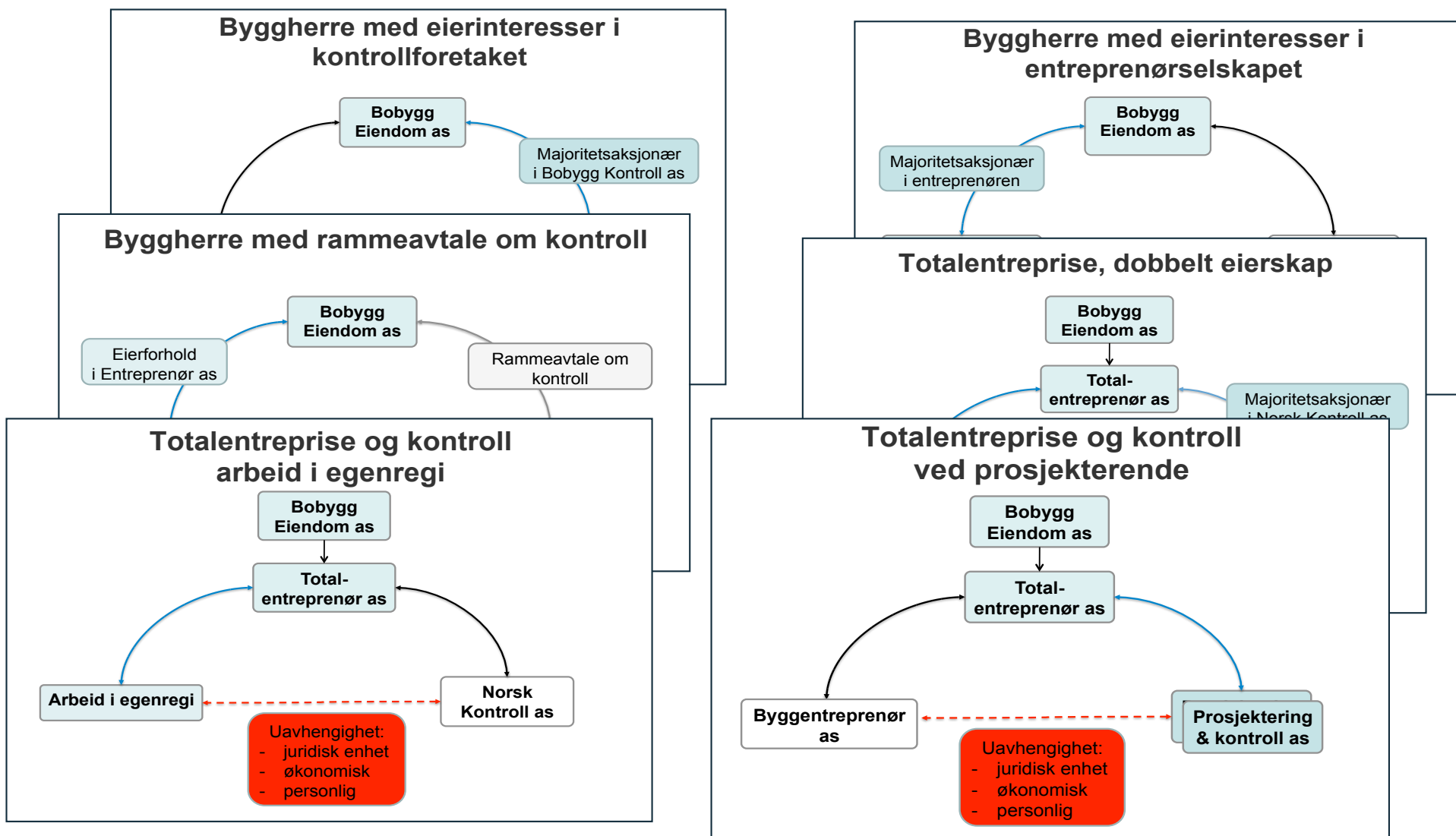
Kontrollerende foretak skal ikke ha personlig eller økonomisk tilknytning som kan påvirke kontrollen....., og gjelder i forhold til foretak som prosjekterer eller utfører arbeid som skal kontrolleres. (§ 14-1, 2. ledd)

Uavhengighet mellom foretak og kontrollforetak

Mange modeller kan være brukbare!

Sentral godkjenning og godkjenningsområder

Kontrollforetak KAN ha sentral godkjenning

>plan- og bygningsloven § 23-7

Godkjenningsområder, SAK10 § 13-5

>Overordnet ansvar for kontroll

>Våtrom (i boliger)

>Lufttetthet (i nye boliger)

>Bygningsfysikk (2 og 3, pro og utf)

>Konstruksjonssikkerhet (2 og 3, pro og utf)

>Geoteknikk (2 og 3, pro og utf)

>Brannsikkerhet (2 og 3, pro).

Innhold

- 1 Introduksjon og regelverk
- 2 Kontrollområder
- 3 Gjennomføring av kontroll
- 4 Kontrollforetaket
- 5 **Kommunens oppgaver**
  - Kommunens søknadsbehandling
  - Uavhengighetsvurdering
  - Tilsyn

Kommunens oppgaver

Lokal godkjenning og tildeling av ansvarsrett

- Ansvarsrett skal søkes for kontrollområdene etter § 14-2, evt § 14-3.
- Kontrollforetak søknadsbehandles på samme måte som andre ansvarlige foretak
- Tiltaksklasse for kontroll bestemmes av tiltaksklasse for prosjektering
- Avgjøre uavhengighet

Tilsyn

- Kommunen kan føre tilsyn med kontroll

Kommunen kan kreve mer uavhengig kontroll

SAK10

§ 14-3

- > Kommunen kan kreve kontroll i tillegg til de obligatoriske kontrollområde
- > Kommunen må foreta en konkret vurdering i forhold til:
  - planbestemmelser
  - forhåndskonferanse
  - søknadsbehandling
  - tilsyn
- > Bakgrunn: sikre kvalitet i det ferdige byggverket

Kommunens søknadsbehandling

Har foretaket sentral godkjenning?

- > godkjenningsområde og tiltaksklasse – påse samsvar med søknad

Sentral godkjenning skal normalt legges til grunn ved søknad om lokal godkjenning

- > Kommunen kan avslå søknad om kontrollfunksjon, selv om foretaket har sentral godkjenning

Kommunen skal avgjøre uavhengighet

Der det er tvil om tilknytningen kan påvirke kontrollen, skal det beskrives i ansvarsrettssøknaden, og kommunen skal avgjøre om ansvarsrett kan gis. (§ 14-1, 3. ledd 1. setning)

- Minimumskrav om annen juridisk enhet
- Foretaket må ikke ha en relasjon som kan påvirke kontrollen:
  - > Personlig tilknytning
  - > Økonomisk tilknytning

Tilsyn og prioriteringer

Prioriterte tilsynsområder i 2012

- Sluttdokumentasjon
- Avfallsplaner

Prioriterte tilsynsområder i 2013 og 2014

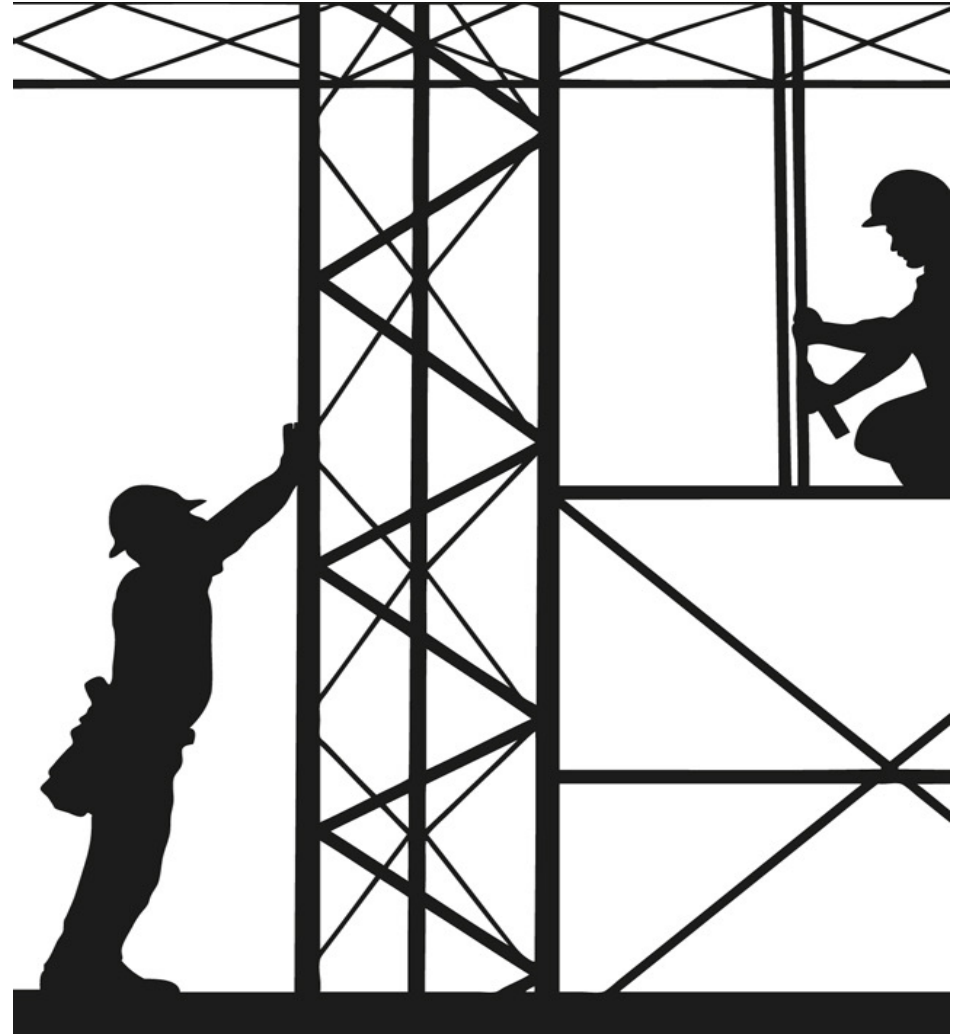
- Universell utforming
- Energi

Tilsyn med uavhengig kontroll

- Avhengig av kommunens tilsynsstrategi

Tilsyn med kontrollforetak

Tilsyn med kontroll bør bedømmes på samsvar mellom kontrollrapporter og faktiske funn.

Lykke til med kontroll

Takk for oppmerksomheten

www.dibk.no